

rozwiązania
są wszędzie

Projekty
współpracy ponadnarodowej
w PO KL

Współpraca ponadnarodowa

W okresie programowania 2007-2013 współpraca ponadnarodowa została włączona we wszystkie działania współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Poszczególne państwa Unii Europejskiej wskazują obszary, w których współpraca tego typu może przynieść najlepsze efekty.

W Polsce przyjęto, że projekty współpracy ponadnarodowej będą wdrażane w ramach wszystkich Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, z wyjątkiem przedsięwzięć wspierających inicjatywy lokalne na obszarach wiejskich. Realizując projekty współpracy ponadnarodowej można więc wspierać adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw, zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego, zatrudnienie, integrację społeczną, reformę systemu kształcenia oraz administrację publiczną.

Każde z państw członkowskich UE analizuje potrzeby i wskazuje dziedziny, w których współpraca ponadnarodowa może przynieść najlepsze efekty.

Doświadczenia ostatnich lat pokazują, że tego rodzaju przedsięwzięcia realizowane przez polskie podmioty we współpracy z partnerami z innych krajów nie tylko cieszą się rosnącym zainteresowaniem, ale są również coraz bardziej efektywne, o czym świadczą między innymi rezultaty zrealizowanych już w Polsce projektów Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

W PO KL projekty współpracy ponadnarodowej można podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich, to wyodrębnione projekty współpracy ponadnarodowej. W tym wypadku już na etapie planowania projektu, zarówno jego celów, jak i rezultatów, zakłada się współpracę ponadnarodową. Jest ona warunkiem koniecznym nie tylko do wykonania działań projektowych, ale także do osiągnięcia celów i wypracowania rezultatów.

Druga grupa, to projekty z komponentem współpracy ponadnarodowej. Włączenie tego

Projekty współpracy ponadnarodowej są czymś więcej niż standardowe projekty PO KL - poza projektodawcą występuje w nich także partner z innego kraju. Najważniejszym elementem wyróżniającym projekt współpracy ponadnarodowej jest dodatkowa korzyść wynikająca z tego typu współdziałania - tzw. wartość dodana

Wartość dodana

Wartość dodana, a więc cele projektu oraz konkretne produkty i rezultaty, których nie można byłoby uzyskać, gdyby nie współpraca ponadnarodowa, jest szczególnie istotnym elementem tego typu przedsięwzięć. W wyodrębnionych projektach współpracy ponadnarodowej należy określić ją już na etapie planowania.

W projektach finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego wartością dodaną mogą być na przykład przetestowane i zaadaptowane do nowych warunków rezultaty, nowatorskie rozwiązania wprowadzone do już istniejących rozwiązań.

komponentu jest możliwe zarówno na etapie planowania, jak i w trakcie realizacji tzw. projektu standardowego. Bardzo istotny jest jeden warunek: współpraca ponadnarodowa, z którą wiąże się zwiększenie budżetu projektu, musi być bardzo dobrze uzasadniona. Takie uzasadnienie musi wykazać, że jest to czynnik wpływający na osiągnięcie celu przedsięwzięcia oraz wnoszący do projektu wartość dodaną.

Szczególną kategorią takich projektów są projekty innowacyjne z komponentem współpracy ponadnarodowej. Projekty takie wyodrębnione są ze względu na innowacyjność, natomiast włączenie do nich komponentu współpracy ponadnarodowej odbywa się jak w wypadku projektów standardowych. Warto jednak zaznaczyć, że w konkursach projektów innowacyjnych współpracę ponadnarodową traktuje się jako element zalecany.

Są dwa sposoby, by określić wartość dodaną na etapie planowania projektu. Można przeanalizować planowane produkty oraz rezultaty pod kątem tego, czy współpraca ponadnarodowa pozwoli na osiągnięcie wzrostu wskaźników rezultatów/produktów w stosunku do tych, które można byłoby uzyskać realizując projekt o zasięgu jedynie krajowym. Można też zastanowić się, jakie nowe produkty czy rezultaty, których nie udało by się osiągnąć przez wdrożenie projektu realizowanego tylko przez instytucje krajowe, mogą się pojawić w ramach projektu współpracy ponadnarodowej.

Za wskazanie szczegółowych obszarów danego Priorytetu POKL, do którego współpraca ponadnarodowa może wnieść rzeczywistą wartość dodaną, odpowiadają Instytucje Pośredniczące organizujące konkursy.

Partnerstwo

Realizację projektów współpracy ponadnarodowej mogą podejmować wszystkie podmioty uprawnione do tego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zarówno w trybie systemowym, jak i konkursowym.

Dobre partnerstwo ponadnarodowe to dobre przygotowanie do współpracy.

Decydując się na rozpoczęcie projektu współpracy ponadnarodowej trzeba bardzo precyzyjnie określić jego cel. Niezależnie od tego, czy jest to adaptacja rozwiązań wypracowanych w innych krajach, czy też tworzenie nowego rezultatu lub produktu, w obu wypadkach należy znaleźć partnerów, z którymi najskuteczniej można te cele osiągnąć. Cel projektu jest kluczowym kryterium w procesie doboru partnerów współpracy ponadnarodowej. Choć, realizując projekt współfinansowany z funduszu strukturalnego Unii Europejskiej, jako o potencjalnych partnerach niemal odruchowo zwykło się myśleć o podmiotach

z państw członkowskich, to właściwe usytuowanie celu projektu umożliwia dobór partnerów również spoza krajów UE lub spoza kręgu realizatorów projektów finansowanych z funduszy strukturalnych, a z EFS w szczególności.

Zakłada się, że stabilne i dobrze skonstruowane partnerstwo to jedna z podstaw sukcesu projektu współpracy ponadnarodowej. A stabilność tę zapewni przede wszystkim wspólne wszystkim uczestnikom nastawienie na osiągnięcie założonych celów - niezależnie od ich liczby i kraju, w którym działają.

Współpraca ponadnarodowa może się odbywać pomiędzy projektami realizowanymi w różnych krajach, sieciami organizacji działających w podobnych obszarach oraz instytucjami, które funkcjonują w tym samym obszarze i udzielają sobie wsparcia (tzw. *twinning*). Partnerstwa mogą mieć charakter jednosektorowy lub wielosektorowy oraz dwu- lub wielonarodowy.

Dla przykładu: realizując projekt we współpracy z firmą, jednostką administracji publicznej

Do realizacji projektu współpracy ponadnarodowej wystarczy jeden partner zagraniczny. Zaleca się, by nie było ich więcej niż czterech.

Szczególną formą partnerstwa jest twinning, czyli współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi. Projekty, które są realizowane w ramach takiego partnerstwa, mogą być ukierunkowane na wzajemną pomoc i wskazywanie dobrych praktyk.

i organizacją pozarządową z trzech państw, tworzymy partnerstwo wielosektorowe i wielonarodowe. Jeśli nasi partnerzy są z tego samego kraju partnerstwo ma charakter wielosektorowy i dwunarodowy. Realizując projekt, można też współpracować na różnych jego etapach z kilkoma partnerami, nie podpisując jednej wspólnej umowy. W ramach jednego wniosku o dofinansowanie projektu można jednak podpisać maksymalnie 3 umowy o współpracy ponadnarodowej.

Sporym ułatwieniem dla osób i instytucji niemających szerokich kontaktów międzynarodowych jest nowe narzędzie przygotowane przez Komisję Europejską. Toolkit to internetowa baza danych umożliwiająca poszukiwanie partnerów zainteresowanych wspólną realizacją przedsięwzięć w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Z pełnej wersji bazy TOOLKIT *Transnational Partner Search* można korzystać po uprzednim zarejestrowaniu. Instytucja, która chce się w niej znaleźć lub za jej pośrednictwem wyszukać przyszłych partnerów, wypełnia formularz,

zamieszczając w nim swoje podstawowe dane identyfikacyjne.

Bazę znaleźć można pod adresem www.transnational-toolkit.eu/Home.aspx. Dostępna jest w języku angielskim.

Formy współpracy ponadnarodowej

Jest ich wiele i każdy może znaleźć taką formułę realizacji projektu, która najlepiej przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego celu. Istnieje możliwość adaptowania do polskich warunków rozwiązań wypracowanych w innym kraju lub wypracowania zupełnie nowych rozwiązań w oparciu o doświadczenia zdobyte za granicą, można prowadzić badania i analizy w wielu dziedzinach. Projekty współpracy ponadnarodowej to także okazja do organizowania towarzyszących głównym działaniom konferencji, warsztatów i seminariów, wymiany pracowników, odbywania staży i wizyt studyjnych u zagranicznych partnerów. Są to jednak działania komplementarne, a nie główne, i istota projektów współpracy ponadnarodowej nie powinna się do nich sprowadzać! Można też przygotowywać i wydawać opracowania i raporty będące efektem przeprowadzonych w ramach projektu badań.

O tym, jak korzystne jest łączenie różnych form współpracy, przekonali się realizatorzy projektów Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Współpraca ponadnarodowa w ramach tych przedsięwzięć była bardzo szeroka. Prowadzono międzynarodowe badania, zorganizowano wiele wizyt studyjnych, których efektem było wypracowanie lub przeniesienie na polski grunt innowacyjnych rozwiązań np. w zakresie elastycznych form zatrudnienia, spółdzielczości socjalnej, zwiększenia aktywności zawodowej osób z przedziału wiekowego 50+.

Institucja Pośrednicząca ogłaszająca konkurs może wskazać, które z form współpracy są priorytetowe, a nawet nakazać łączenie niektórych z nich.

Projekt

Projekty współpracy ponadnarodowej to złożone przedsięwzięcia, wymagają zatem czasu do realizacji - nie krótszego niż 12 miesięcy. Powinny być prowadzone w perspektywie rocznej, dwuletniej lub trzyletniej. Jeżeli natomiast realizator projektu standardowego zdecyduje się włączyć do niego komponent ponadnarodowy, zaleca się, by trwał on od 6 miesięcy do 2 lat.

Odpowiednie przygotowanie harmonogramu projektu współpracy ponadnarodowej to jeden z kluczowych elementów gwarantujących jego powodzenie.

Istotnym wsparciem w sprawnej realizacji projektu jest dobrze oszacowany budżet. Dlatego konstruując go, warto korzystać z wielu źródeł informacji. Część kosztów, które trzeba będzie ponieść, można oszacować na podstawie obowiązujących na rynku stawek potencjalnych usługodawców. Niektóre wydatki da się określić, analizując stawki obowiązujące w organizacji, z którą jesteśmy związani, bądź w instytucjach partnerskich. Chodzi głównie o wynagrodzenie personelu czy koszty stałe: energii, czynszu itp. Pomocna może się okazać wiedza innych realizatorów projektów unijnych, którzy na podstawie swego doświadczenia podpowiedzą, jakie środki należy zaplanować na realizację określonych działań.

W przypadku projektów innowacyjnych z komponentem ponadnarodowym trzeba koniecznie skonsultować się z ekspertami w danej dziedzinie. Tylko oni mogą rzetelnie i miarodajnie określić, jakie koszty może za sobą pociągnąć przeprowadzenie niezbędnych badań. Przy szacowaniu kosztów projektów współpracy ponadnarodowej warto też uwzględnić ewentualne wahania kursu walut.

Po zsumowaniu wszystkich kosztów związanych z realizacją projektu, trzeba określić zasady ich podziału pomiędzy partnerami. To pozwoli uniknąć nieporozumień w trakcie realizacji zaplanowanego przedsięwzięcia.

Średni budżet projektów współpracy ponadnarodowej przewidziany przez instytucje ogłaszające konkursy waha się od półtora do dwóch milionów złotych. Informację na temat maksymalnego poziomu dofinansowania w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki znaleźć można w dokumentacji publikowanej przez Instytucje Pośredniczące na szczeblu centralnym i regionalnym. Uwaga: w niektórych konkursach może być wymagany wkład własny.

Tym z Państwa, którym przyjdzie zmierzyć się z konstruowaniem budżetu projektu po raz pierwszy, doradzamy skorzystanie ze specjalistycznych szkoleń z tym zakresie. Warto zapoznać się też z fachową literaturą i dokumentacją programową. Wiele niezbędnych informacji na

Budżet projektu umieszczony we wniosku o dofinansowanie w ramach PO KL składa się tylko i wyłącznie z kosztów kwalifikowalnych. Oznacza to, że niektóre wydatki związane z realizacją tego przedsięwzięcia trzeba będzie ponieść samodzielnie.

ten temat znaleźć można np. w publikacji *Projekty współpracy ponadnarodowej. Podręcznik dla projektodawców* opracowanej przez ekspertów z Krajowej Instytucji Wspomagającej Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Kryteria oceny projektów

Kryteria oceny projektów współpracy ponadnarodowej w dużej mierze pokrywają się z kryteriami stosowanymi w przypadku projektów standardowych. Warto bardzo dokładnie zapoznawać się z dokumentacją każdego ogłaszanego konkursu, ponieważ znajdują się w niej wszystkie niezbędne wymagania formalne i merytoryczne, które muszą spełnić projektodawcy. Wymagania formalne dotyczą m.in. właściwego wypełnienia wniosku, zgodności wersji papierowej z elektroniczną, podpisania wniosku przez osobę upoważnioną do reprezentowania projektodawcy.

Wśród wymogów merytorycznych najważniejsze jest udokumentowanie rzeczywistej wartości dodanej danego projektu, opracowanie prawidłowego harmonogramu i budżetu, dostarczenie listu intencyjnego od co najmniej jednego partnera zagranicznego.

Kluczowe dla uzyskania pozytywnej oceny projektów współpracy ponadnarodowej jest wykazanie rzeczywistej wartości dodanej takiego projektu.

Procedura oceny wniosków złożonych w ramach konkursu składa się z dwóch etapów: oceny formalnej i merytorycznej. Pod uwagę branych jest 5 grup kryteriów:

- ogólne kryteria formalne (czy wniosek został wypełniony i złożony zgodnie z zasadami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki),
- kryteria dostępu (ograniczają np. możliwość realizacji niektórych typów projektów lub wykluczają niektóre grupy projektodawców),
- kryteria horyzontalne (dotyczą przestrzegania polityki i zasad wspólnotowych, np. równości szans kobiet i mężczyzn, a niespełnienie choćby jednego z nich powoduje odrzucenie projektu),
- kryteria merytoryczne (punktowa ocena uzasadnienia potrzeby realizacji projektu, grupy docelowej, zaplanowanych działań i rezultatów, potencjału wnioskodawcy, budżetu projektu - aby projekt uzyskał dofinansowanie musi otrzymać co najmniej 60% punktów możliwych do zdobycia w ramach każdej oceny cząstkowej),
- kryteria strategiczne (określane przez Instytucje Pośredniczące ogłaszające konkursy: dotyczą np. realizacji projektu w partnerstwie,

objęcia wsparciem grup defaworyzowanych na danym terenie itd. - kryteria te nie są obojętne do spełnienia, ale zastosowanie się do nich podnosi wartość projektu).

Eksperti wskazują na to, że w wielu wnioskach w przypadku projektów współpracy ponadnarodowej brakuje dobrze opisanej rzeczywistej wartości dodanej takiego przedsięwzięcia, zarówno w wymiarze celu, jak i konkretnych produktów i rezultatów. Często też wnioskodawcy nie przestrzegają zasady efektywności kosztów, a więc część działań mogłaby zostać zrealizowana znacznie taniej, niż to zaplanowano.

Wadą wielu wniosków jest zły podział budżetu pomiędzy poszczególnych partnerów, czyli niewspółmierny do korzyści, które zyskują z tytułu realizacji takiego przedsięwzięcia. Kłopoty sprawia także uzasadnianie konieczności wyjazdów zagranicznych. Pamiętajmy, że każda podróż ma charakter roboczy i wszystkie ponoszone w związku z tym wydatki muszą mieć mocne podstawy merytoryczne. Warto o tym pamiętać, przygotowując się do złożenia wniosku projektowego.

Nie jest efektywne finansowanie szkolenia 10 Polaków w Wielkiej Brytanii, podczas gdy za trzykrotnie niższą cenę można zaprosić angielskich trenerów do Polski i zorganizować szkolenie na miejscu.

Doświadczenia realizatorów projektów

Im więcej partnerów tym większe prawdopodobieństwo, że któryś z nich w pewnym momencie okaże się niesolidny

Tadeusz Durczok, Chorzów

Jak wygląda w praktyce realizacja projektów współpracy ponadnarodowej? Doświadczenia partnerstw, które uczestniczyły w Inicjatywie Wspólnotowej EQUAL są bardzo różne. W niektórych przypadkach współpraca ponadnarodowa była niezwykle intensywna i szeroka. Przykładem może być projekt „Wirtualny Inkubator Gospodarki Społecznej”. Administrator tego przedsięwzięcia, Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Chorzowie, podpisał aż cztery umowy z partnerami zagranicznymi. Z naszych doświadczeń wynika, że tak naprawdę partnerstwo ponadnarodowe zaczyna sprawnie działać najwcześniej po upływie roku. Innymi słowy, nie da się go stworzyć z dnia na dzień. Jeśli ludzie po prostu się skrzykną, to zdarza się, że nie zdążą nawet złożyć wniosku, a ich partnerstwo już jest w rozsypce. Jeżeli natomiast znają się dłużej i współpracują ze sobą, to rozmowy na temat wspólnego dużego przedsięwzięcia są krótsze i bardziej efektywne - mówi Tadeusz Durczok, koordynator projektu.¹

Realizowany w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL projekt „Partnerstwo - Rodzina - Równość - Praca” był jednym z przedsięwzięć wyróżnionych w 2008 roku nagrodą „Jaskółka rynku pracy”. Partnerstwo współpracowało z instytucjami z Francji, Grecji, Hiszpanii, Włoch i Słowenii. Mieliśmy okazję porównać to, co realizujemy w Polsce, z osiągnięciami innych krajów Unii Europejskiej. W Polsce była dotąd ograniczona grupa ludzi, głównie urzędników, którzy wyjeżdżali za granicę i zdobywali tam doświadczenia. EQUAL po raz pierwszy dał taką szansę wielu fundacjom. Nam udało się z niej w pełni skorzystać - mówi Mariola Wegner z Fundacji „Pro Europa” z Torunia.

Żadna wycieczka, czy indywidualny wyjazd za granicę nie zastąpi partnerstwa ponadnarodowego, które ma ściśle określony temat współpracy

Mariola Wegner, Toruń

1. Wypowiedzi realizatorów projektów EFS pochodzą z Biuletynów EQUAL i Innowacje Bez Granic opublikowanych przez Fundację „Fundusz Współpracy”

Duże znaczenie odegrała współpraca ponadnarodowa w realizacji projektu „Ekonomia społeczna w praktyce”. W jego efekcie powstało między innymi 16 spółdzielni społecznych, wdrożono także i przetestowano system wsparcia inicjatyw ekonomii społecznej. Realizatorzy przedsięwzięcia przygotowali też specjalny program kształcenia liderów ekonomii społecznej. Gdy wchodzi się do małej wiejskiej gminy, to wiara w osiągnięcie sukcesu jest tam początkowo bardzo niewielka. Natomiast gdy ci ludzie zobaczyli bardzo prężnie działające spółdzielnie w innych krajach, mające nawet własne stacje benzynowe, szklarnie i zatrudniające po kilkuset pracowników, zaczęli wierzyć, że jest to możliwe - mówi Lidia Węsierska, zastępca kierownika projektu.

Promocja gospodarki społecznej była też jednym z celów projektu „Tu jest praca” koordynowanego przez Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego. Jego realizatorzy w ramach współpracy ponadnarodowej zorganizowali między innymi cykl wizyt studyjnych u zagranicznych partnerów. Te wizyty były bardzo ważne. Jedną z nich, która odbyła się w Trydencie w federacji zrzeszającej wszystkie przedsiębiorstwa społeczne i spółdzielnie społeczne w tym regionie Włoch, zaowocowała

tym, że natychmiast po jej zakończeniu rozpoczęły się prace nad nowelizacją ustawy o spółdzielniach społecznych - mówi prof. Ewa Leś, koordynator projektu.

Efektami projektu „Dojrzałość wykorzystuje wiedzę”, z którego skorzystało ponad 1000 pracowników sektora zbrojeniowego i kolejowego, były między innymi modelowe programy szkoleniowe dla osób powyżej 44 roku życia, ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, zarządzanie zmianą na stanowisku pracy oraz modelową strategię personalną. Zdaniem koordynatorki projektu, Doroty Węgrzyckiej, osiągnięcie tych rezultatów bez współpracy ponadnarodowej byłoby znacznie trudniejsze. Istotną częścią naszego projektu było tworzenie szkoleń e-learningowych. W fińskich zakładach pracy mogliśmy się na własne oczy przekonać, że ten sposób podnoszenia kwalifikacji jest czymś normalnym i może przybierać rozmaite formy. Byliśmy pod wrażeniem. Przygotowując oprogramo-

Dzięki współpracy ponadnarodowej poznaliśmy problemy, jakie mogą się pojawić przy wprowadzaniu rozwiązań związanych z outplacementem i tą wiedzą możemy dzielić się dzisiaj z zarządkami wielkich spółek

Dorota Węgrzycka, Gliwice

wanie do tego typu szkoleń w Polsce, nie wyważaliśmy otwartych drzwi i korzystaliśmy z tych doświadczeń. Myślę, że bez współpracy ponadnarodowej musielibyśmy temu poświęcić o wiele więcej czasu.

Przykładów dobrych projektów współpracy ponadnarodowej jest wiele. Realizacja tego typu przedsięwzięć nie należy do najłatwiejszych, jednak instytucje, które podejmują się tego zadania, mogą liczyć na

wsparcie szkoleniowe, fachowe doradztwo i inną pomoc niezbędną na każdym etapie projektu.

Informacje na temat ogłaszanych konkursów można uzyskać w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, Urzędach Marszałkowskich i Wojewódzkich Urzędach Pracy w całej Polsce.

**Życzymy udanej
współpracy ponadnarodowej!**

Przydatne adresy:

Fundacja „Fundusz Współpracy”
- Krajowa Instytucja Wspomagająca
www.kiw-pokl.org.pl

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
www.mrr.gov.pl

www.efs.gov.pl
www.fundusze-strukturalne.gov.pl

www.transnational-toolkit.eu/Home.aspx

rozwiązania są wszędzie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Fundacja
FUNDUSZ WSPÓŁPRACY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program Operacyjny Kapitał Ludzki - Krajowa Instytucja Wspomagająca
Fundacja „Fundusz Współpracy”, ul. Górnośląska 4a, 00-444 Warszawa
tel.: (22) 45 09 857, (22) 45 09 964, fax: (22) 45 09 856
www.efs.gov.pl, www.cofund.org.pl, www.kiw-pokl.org.pl
e-mail: bkkk@cofund.org.pl